

מנה לשלושה ערבים

בשך הקרב, כאשר החייל הרגלי מחזיר את חרבו לנדנה ונהנה מנצחונו, עוד נשאר החבלן עומד מול אויבו הנצחי: המוקש הסמוי, האורב לו במקומות צפויים ובלתי צפויים. הוא לא הולך רק בראש המחנה המסתער, כדי לפנות לו את הדרך. הוא גם האחרון הנשאר בשדה הקרב.

בשעה שושם אמהות אחרות הפליטו אנהה של הקלה בקבלן את סימן החיים הראשון מיקיריהן, בא גם רפי לוי, בן 25 לביקור חטוף הביתה, לפני חזרו לתפקידו השיגרתי. "היוהרה" אמרה לו אשתו השחרחרת, פקידה תל אביבית, אותה נשא הצעיר הבלונדי הגבוה לאשה לפני פחות משנה. "בטח שאזהר", השיב בחיוך. "את יודעת שאני זהיר". הוא היה מרוצה שהמלחמה נגמרה.

כעבור יום באו ליחידתו של רפי שלושה ערבים מבוהלים. הם סיפרו כי חברים התרסק כשעלה על מוקש. רפי התבלן התנדב להילחם אליהם כדי לאתר את שדה המוקשים ולנקותו, יחד עם כמה חבלנים וסיירים אחרים.

בצאתו, הבחין כי האפסנאי אמנם הכין לו את ארוחתו, אך לא הכין צידה לערבים. "לא אוכל ללעוס את ארוחתך אם עיניהם של הערבים הרעבים האלה יהיו נעוצות ב"ו" התלונן בפני האפסנאי. גם הערבים קיבלו מנות.

הם לא היו זקוקים להן. בגשתו לעבודה עלה רפי על מוקש באקליט, שאינו מתגלה על ידי מגלה מגנטי. טעותו הראשונה של חבלן היא גם טעותו האחרונה — רפי התרסק, יחד עם שלושת הערבים.

לא היתה זאת ההכרה הראשונה בין הצבר הירושלמי לבין חומר הנפץ. הצעיר שגדל במשפחה דתית מאד, למד בבית ספר עממי ואחר כך בישיבה, אך התרחק מן הדתיות האדוקה. עם פרוץ מלחמת תש"ח גילח את פיאותו והתגייס לחי"ש. שם ביצע את המעשה שהפיץ את שמו ברבים.

ערבי לפרוץ למרכז העיר היהודית. היה זה

רפאל לוי

ליד כנסיית נוטרדאם ניסה טור משוריין רגע גורלי לעתיד העיר. רפי, שהיה חסון מכפי ששעשרה וחצי שנות חייו, התרומם מעל לגג הכנסייה, הוריד בקבוק מולוטוב על המשוריין הפורץ, והעלהו באש.

דבר זה גרם לסתימת המעבר ולנסיגת יתר המשוריינים. ואז, כאשר התרומם רפי בשנית לבחון את תוצאות מעשהו, נורק לעברו רימון שמילא את החלק העליון של גופו ברסיסים. רק בנס הצילו הרופאים את עינו. אחרי שנה של טיפול, סירב לקבל את דרגת הנכות שהגיעה לו.

עוד מימי ילדותו, כשרפי היה מתגרה בחיילים בריטיים, עולה על משורינייהם ומסייר עמם בעיר בערבי העוצר, נמשך להחי הצבאי.

לפני תחילת מיבצע סיני, כשחבריו גויסו, חזר מודאג לדירתו הנאה בקרית שלום, פנה לאשתו: "מה זה שעוד לא קראו לי? אני חושב שאגש לשם ואנתוב. אי אפשר שאחרים יעשו בשבילנו את המלאכה". איש לא עשה את מלאכתו של רפי לוי.

עולה מרבד הקסמים מתימן
כליזמר מהעיירה הפולנית
נער מגדות החידקל
צבר שגדל בתל אביב —
אלה הם הבחורים
שלבשו את מדי החאקי
ויצאו לקרב האחרון

גופפרים ההזלכרים רצאעזונה

בקשה לסמלת הסעד

מודים בערבים, כשביום הוא עובד עבודות מכל הבא ביד, בעיקר בפרדסים.

בילדותו והאב נשא לו אשה שניה. שני אחיו הגדולים של יוסף נשאו נשים, הקימו משפחות מרובות ילדים. רק יוסף עוד היה שייך לצריף הזה.

הוא נולד לפני 19 שנה בעיר דרנה, ב טריפוליטניה. אביו היה אז סוחר. יוסף למד בבית הספר האיטלקי שבמקום, רכש השכלה יסודית איטלקית וערבית.

יוסף חני

זה היה לפני שבע שנים. שליחים של ה סוכנות הגיעו לעיר, נשאו נאומי תעמולה לעליה, והמשפחה השתכנעה. הקליטה ב ארץ לא היתה קלה. תחילה התגלגלה ה משפחה במחנה העולים בסנט-לוקס, ולאחר מספר שבועות נשלחה למעברת בית-ליה.

מעברת בית-ליה, הועברה המשפחה ל כפר הנוטש יבנה. שם התפרדה החבילה. האחים המבוגרים ומשפחותיהם הקימו בתים משלהם, ואילו יוסף נשאר כמפגנס יחיד של הוריו הזקנים. הוא רצה לרכוש קודם כל את השפה העברית. לשם כך המשיך בלי

בין שאר הניחומים שנכללו במכתבו של מפקד היחידה, בה שירת טוראי יוסף חסן, אל הוריו השכולים, היה כתוב: "בנכם נפל כגיבור בשדה הקרב. הוריו אבדו בן יקר, אך במותו הציל חיי בנים רבים אחרים. אין מוות מפואר יותר מאשר למות בשדה הקרב".

בצריף הדל בכפר יבנה, אין המוות נראה מפואר כלל וכלל, אפילו אם אירע בשדה הקרב. כל הורים מאבדים, בנפול בנם, את היקר להם ביותר. אין זה משנה אם הם יושבים בסחון במעברה, בוילה בעיר, או בשיכון ותיקים בקיבוץ. אך יש ומות הבן אינו רק אבידה שלא תחווה, תקחת שהת נדפו, עמל חיים שנקבר, אלא פשוט גם סוף דרכם. כך נראה מותו של יוסף חסן מבעד לקירות הצריף בכפר יבנה.

חלומותיו לא היו מרחיקי לכת ביותר. כל שאיפתו היתה להיות נהג ולצאת עם הוריו לבית של ממש, לשיכון. למטרה זו אף נרשם לקורס נהגות ברחובות. לפני שנה התגייס לצבא.

הוא גויס לחיל השריון, שם הגשים ל ראשונה את שאיפתו, להיות נהג, כאשר נתן לו זחלם לנהוג בו. הדאגה לפרנסת המשפחה עברה לראשה של סמלת הסעד ב יחידתו. התמיכה לא סיפקה את דרישות ההורים ולאחר פניות וביקורת רבות, עמד הצבא לשחרר את יוסף כדי שיוכל לתמוך בהוריו. בשבועות האחרונים התארס יוסף עם בת דודתו הצעירה, הגרה בבאר-שבע. הוא עמד להביאה לצריף הוריו מיד לאחר שישוחרר. אז פרצו קרבות סיני. בדרכו לדרום, הספיק יוסף עוד להיפרד מארוסתו. ימיים לאחר מכן, בראשון לנובמבר, נה רג יוסף, שעה שנהג את זחלמו על מוצב אויב. פגז פגע ברכב, הרג את כל יושביו. למשפחה הגיע רק פתק בו הודיע יוסף: "הנשתי עוד בקשה לסמלת הסעד, אני מ חכה לשחרור".

אמר אחיו: "הוא השתחרר בבת אחת". גיעם נשלחו לקיבוץ פלמחים, השוכן ל חוף הים, ליד ראשון לציון.

הכל היה חדש עבורו בביתו החדש. קיבוץ צופים פלמחים, למרות היותו שוכן במרכז הארץ, מוקף חולות ים גודדים, משטח ענקי של חולות, הנוטע בלב את ההרגשה כי ה קיבוץ נמצא בלב מדבר. מצד שני עומדים הים, האויר החריף לגשימה והרעש המת מיד לחילות.

יעקב לא היה רגיל לכל אלה. הם עמדו בניגוד מוחלט לסביבה בה גדל, וממילא לאפיו ולגופו. לאחר שהיה של ארבעה ח דשים במקום, הוא החליט כי לא יקלט שם, ועקר את מקום מגוריו לרמלה.

כשמלאו לו 18 שנה, גויס יעקב נגי ל צה"ל. הוא שירת בחיל השריון, ביחידת חיל רגלים מוסע שרון, על גבי זחלים. שם עבר קורס של מפקדי כיתות, סיים את שירותו הצבאי ללא כל התרחשות מיוחדת, בדרגת רביטוראי.

כשהשתחרר החליט יעקב ללמוד בראש וראשונה מקצוע. הוא נרשם לקורס של מס

לרסים היתה כתובת

יעקב נגי

יעקב נגי גדל בסביבה ערבית עויינת. הוא נולד בעיראק. שלא כרוב עולי עיראק לא גדל יעקב בסביבה עירונית, אלא ב כפר שקט ורוגע, על גדות החידקל, בתוך תוכי המדינה. יצרי הגשאה הגועית חלשים יותר בכפר מאשר בעיר. בכפר עצמו לא נתקלה משפחת נגי בגילויי שנאה ופרעות. יעקב גדל באחירה של אידיליה כפרית רו געה, אשר בהכרח יצרה אותו טיפוס אדם שונה. יעקב היה לבחור רציני ומעמיק, ש אהב להתבודד ולחשוב מחשבות לעצמו, ולהגיע בעצמו למסקנות.

הגדולה בתכונות שרכש יעקב לעצמו ב סביבה הכפרית היתה אהבת האדם. כל ה יפה והנעלה שבאדם היה מלהיב תכופות את דמיונו, ואילו את מכאוביו וסבלו ידע תמיד לשאת בשקט. לא עלה בידו לסיים את לימודיו בגימנס יה. לפני שש שנים, כשהיה יעקב בן 17, עלה עם הוריו ואחותו לארץ. מיד עם ה